כלי כלי מהתם: מוסף שק על הבגד שטמא משום אריג: אטו בגד לאו אריג הוא הכי קאמר מוסף שק על הבגד אף על פי שאינו אריג טמא למאי חזי אמר רבי יוחנן שכן עני קולע שלש נימין ותולה בצואר בתו תנו רבנן שק אין לי אלא שק מניין לרבות את הקילקלי ואת החבק ת"ל או שק יכול שאני מרבה את החבלים ואת המשיחות ת"ל שק מה שק טווי ואריג אף כל טווי ואריג הרי הוא אומר במת וכל כלי עור וכל מעשה עזים וגו' תתחטאו לרבות הקילקלי ואת החבק יכול שאני מרבה את החבלים ואת המשיחות ודין הוא טימא בשרץ וטימא במת מה כשטימא בשרץ לא טימא אלא טווי ואריג אף כשטימא במת לא טימא אלא טווי ואריג הן אם היקל בטמא שרץ שהיא קלה נקיל בטומאת המת שהיא חמורה תלמוד לומר בגד ועור בגד ועור לגזירה שוה נאמר בגד ועור בשרץ ונאמר בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ לא טימא אלא טווי ואריג אף בגד ועור האמור במת לא טימא אלא טווי ואריג ומה בגד ועור האמור במת טמא כל מעשה עזים אף בגד ועור האמור בשרץ טמא כל מעשה עזים אין לי אלא דבר הבא מן העזים מניין לרבות דבר הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה תלמוד לומר או שק והא אפיקתיה לקילקלי וחבק הני מילי מקמי דליתיה ג"ש השתא דאתי גזירה שוה אייתור ליה ואין לי אלא בשרץ בטומאת מת מניין ודין הוא טימא במת וטימא בשרץ מה כשטימא בשרץ עשה דבר הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה כמעשה עזים אף כשטימא במת עשה דבר הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה כמעשה עזים הן אם הרבה בטומאת ערב שהיא מרובה נרבה בטומאת שבעה שהיא מועטת תלמוד לומר בגד ועור בגד ועור לגזירה שוה נאמר בגד ועור בשרץ ונאמר בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ עשה דבר הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה כמעשה עזים אף בגד ועור האמור במת עשה דבר הבא מזנב הסוס ומזנב הפרה כמעשה עזים ומופנה דאי לאו מופנה איכא למיפרך מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה לאי אפנויי מופני מכדי שרץ איתקש לשכבת זרע דכתיב איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וסמיך ליה איש אשר יגע בכל שרץ וכתיב ביה בשכבת זרע וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע בגד ועור דכתב רחמנא בשרץ למה לי שמע מינה לאפנויי ואכתי מופנה מצד אחד הוא הניחא למאן דאמר מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין אלא למאן דאמר למידין ומשיבין מאי איכא למימר דמת נמי אפנויי מופנה מכדי מת אתקש לשכבת זרע דכתיב והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וכתיב בשכבת זרע וכל בגד וכל עור בגד ועור דכתב רחמנא במת למה לי ש"מ לאפנויי: ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעדה וצמיד טבעת עגיל וכומז א"ר אלעזר עגיל זה דפוס של דדין כומז זה דפוס של בית הרחם אמר רב יוסף אי הכי היינו דמתרגמינן מחוך דבר המביא לידי גיחוך אמר ליה רבה מגופיה דקרא ש"מ כומז כאן מקום זימה: ויקצוף משה על פקודי החיל אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר להן משה לישראל שמא חזרתם לקלקולכם הראשון אמרו לו לא נפקד ממנו איש אמר להן אם כן כפרה למה אמרו לו אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו מיד ונקרב את קרבן ה' תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני

שזנו

רש"י

כלי כלי. בשרלים כתיב כל כלי אשר יעשה מלאכה וגו' ומגופיה דקרא דשרלים לא מלי יליף דאשר יעשה מלאכה לאו כלי תכשיט משמע: שק. הוא עשוי מנולה של עזים: שאף על פי שאינו אריג. אלא קלע קטן עשה מנולה של עזים לתלות בו בתי נפש לנואר בתו: טמא. שדרכו בכך ותכשיט הוא וה"ק שהוא טמא משום אריג ואע"פ שאינו אריג: קולע ג' נימין כו'. ג' חוטין של מטוה של נוצה של עזים לצועה: ותולה בצואר בתו. וקליעתו זו היא אריגתו מאחר שהוא טווי כדאמרן גבי תיכי אלילתא בריש פירקין דקרי להו אריג והא דקאמר אע"פ שאינו אריג כלומר לאו אריג ממש: אין לי אלא שק. העשוי ללבוש רועים: קילקלי. מסרך של סוס שקורין פייטרא"ל: חבק. לינגלא של סרגא ואוכף ועושין אותה מנולה של עזים טווי ואריג: יכול שאני מרבה החבלים והמשיחות. לנ"ל שעושין למדוד וקולעין מן הנולה כמו שנתלשה ואינו טווי ולא דמי לקולע שלש נימין דלעיל דהתם טווי הוא וזו היא אריגתו: יכול שאני מרבה כו'. הואיל וכתיב כל: ודין הוא. שלא נרבה ולא לריך קרא למעוטי: הן. תמיה הוא וכי דברים כוונים הס: אם היקל בטומאת שרץ שהיא קלה. כלומר אם היקל מלטמא חבלים ומשיחות היקל לך בשרץ שטומאתו קלה טומאת ערב: נקל. גם אנחנו בבנין אב זה במת שטומאתו חמורה טומאת ז': השתא דאתיא גזירה שוה. וכי היכי דיליף מת משרץ למעוטי חבלים ומשיחות יליף נמי שרץ ממת לכל מעשה עזים לרבות קילקלי וחבק: אין לי אלא בשרץ. דהא שק התם כתיב: אם ריבה. לטמא דבר הבא מזנב הסוס בטומאת ערב הוא דריבה: שהיא מרובה. שכל המגעות טומאת ערב הן בין דשרץ ונבילה ושכבת זרע מגע הזב ומגע טמא מת: נרבה אנו בטומאת ז' שכן מועטת היא. שאינה בכל המגעות אלא במגע המת בלבד: מופנה. לריך שתהא גזירה שוה זו מב' תיבות דבגד ועור מופנין למדרש זה שלא יהו לריכין לגופן ומאחר שמופנין ללמוד גזירה שוה ה"ל כמאן דכתיב דרשא בקרא בהדיא ואין משיבין עליה: דאי לאו מופנה. אמרינן לגופן באו ולא ילפינן להא מילתא מינייהו: דאיכא למיפרך כו'. וה"ה דמלי למימר הכי אגזירה שוה קמייתא ומיהו אסקי לכולה ברייתא ברישא ופריך אהא דסליק מינה ובשינויא דמשנינן בהא מיתרלה נמי קמייתא: לאי. במאמת: וכתיב ביה בשכבת זרע. דבגד ועור טמאים הס בו: מצד אחד. הכתובין בשרץ מופנים כדאמרן אבל הכתובין במת אין מופנין: הניחא למ"ד כו'. פלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן היא במסכת נדה בהמפלת (דף כב:): אלא למאן דאמר למידין. אם אין תשובה: ומשיבין. אם יש להשיב: מאי איכא למימר. הרי יש להשיב שכן מטמא בכעדשה: והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע: דפוס של דדין. שמונחות בו: גיחוך. ליצנות: לקלקולכם. של מעשה שטים לזנות את בנות מואב שמא כך עשיתם במדין לכך אתם צריכין קרבן: לא נפקד. לא נחסר מדת יהודית:

שזנו

תוספות

מניין לרבות את הקילקלי והחבק. ואם תאמר והא לא מיטלטל מלא וריקן ולאו משום דאפשר לקפלה אם אינו עשוי לכך לאו כלום הוא כדאמר לקמן גבי קב הקיטע דאע"ג דיש לו בית קיבול לרגלו שוקו אם אינו עשוי לקבל טהור וי"ל דהני נמי נשם כל צורכן הן עשוין מתחלה אך קשה דלעיל פ' במה מדליקין (דף כז. ושם) מפיק דבר הבא מן העזים למטמא בשרלים מאו בגד וקילקלי וחבק באין מן העזים ומפיק להן הכא מאו שק וע"ק דהתם מרבה נולה של עזים לג' על ג' ואילו שק שיעורו בד' ואומר ר"י דתרי גווני נולה של עזים הוו והתם מיירי [בדקה] שעושים ממנה בגדים חשובים והלכך איתרבו לשלשה על שלשה כמו שאר בגדים והכא מיירי בנולה גסה שממנה עושין קילקלי וחבק ותבלים ומשיחות ושק: שמע מינה לאפנויי. הקשה ה"ר אליעזר ממיץ כיון דאיתקש שרץ ומת לשכבת זרע א"כ ג"ש דבגד ועור ל"ל דכל מה שיהיה במת ניתן בשכבת זרע וכל מה שיהיה בשכבת זרע ניתן בשרץ וכן להפך דהא קי"ל דבר הבא מן ההיקש חוזר ומלמד בהיקש חוץ מן הקדשים: מידי הרהור מי יצאנו. וא"ת והא אפילו (א) יפת תואר הותרה להם וי"ל דמכל מקום שייך בה איסור כדאמרינן (קדושין דף כב.) ותשקת בה ולא בחברתה:

וכמוך

עין משפט נר מצוה

נח א ב ג ד מיי' פ"א מהל' כלים הלכה יב:

רבינו חננאל

קילקלי מלשון יון הוא והוא עשוי בגד [(גליון) משיעור של עזים והוא קשה עשוי להצניעו תחת הכרים והכסתות. חבקים כסוי הכסאות (ת"ל) או בגד או עור או שק אין לי אלא] שק בלבד מנין לרבות הקילקלי וחבק ת"ל או שק פי' מרבינן להו מאו כלומר הוה ליה למימר שק או דכתב רחמנא למה לי לרבויי קילקלי וחבק. יכול שאני מרבה חבלים ומשיחין שיטמאו ת"ל שק מה שק טווי ואריג אף כל טווי ואריג הרי הוא אמר במת כל מעשה עזים יכול שאני מרבה חבלים ומשיחים דין הוא טימא בשרץ טימא במת כו'. ודחינן ואם היקל בטומאת שרץ שהיא קלה. פי' טומאת שרץ קלה היא שהיא טומאת ערב אבל טומאת מת חמורה היא שהיא טומאת שבעה לא נתרבה ת"ל (או) בגד ועור בגד ועור לג"ש נאמר בגד ועור בשרץ ונאמר בגד ועור במת. פי' דין ג"ש ב' פסוקים וכל פסוק ופסוק כתוב מלין שאינן צריכין לפסוק ואין מילין פטיין לא נכתבו אלא בתוך פסוקים אלו אלא לדון מהם ג"ש להיות כל דין שמפורש באחד מהן שיהא גם השני כמותו. וזהו שכתוב בענינו בגד ועור בשרץ בגד ועור במת וצריכין להיות אלו בגד ועור מופנים בשני הפסוקים שאם הן בפסוק אחד יתירין כגון שלמדו טומאת בגד ועור בשרץ משכבת זרע ונמצא בגד ועור האמור בשרץ מופנה כגון זה למידין ואם יש פירכא משיבין ופורכין ואם הן אלו פסוקים בגד ועור יתירין בשרץ ובמת למידין במת מן השרץ זהו טמאין במת דבר הבא מזנב הסוס מזנב הפרה כשם שמטמאין בשרץ ואין משיבין. ואע"ג דאיכא למפרך ואם ריבה בטומאת שרץ שהיא מרובה. פי' טומאת שרץ (נותנת) [נוהגת] בשמנה שרצים. נרבה טומאת מת שהיא מועטת שאינה אלא במת בלבד ואוקימנא כיון שהן מופנה משני צדדין למידין ואין משיבין. ואלו הדברים הל"מ להדרש בענין הזה מסורת בידי חכמים:

רב נסים גאון

הניחא למאן [דאמר] מופנה מצד א' למדין ואין משיבין אלא למאן דאמר למידין ומשיבין מאי איכא למימר. מחלוקת בין ר' ישמעאל ורבנן ועיקר דילה במס' נדה בפרק המפלת (דף כב) אמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' כל גזירה שוה שאינה מופנה כל עיקר אין למידין ממנה מופנה מצד אחד לר' ישמעאל למידין ואין משיבין לרבנן למידין ומשיבין: אמר להם משה לישראל שמא חזרתם לקלקולכם הראשון אמרו לו לא נפקד ממנו איש. במס' יבמות בפרק הבא על יבמתו (דף סא) אמרו ור' שמעון לא נפקד ממנו איש לעבירה ולדבר זה נתכוונו בהם בתשובה זו:

קסבר

מסורת הש"ס עם הוספות

א) ת"כ פ' שמיני, ב) [ב"ק כס:], ג) [נדה כב:], ד) [לקמן קלא. יבמות ע: עב. נדה כב:], ה) [מס' כלה], ו) עיין ישעיה ג כ ובפירש"י, ז) נז., ח) לעיל סב., ט) לקמן פג:, י) סו. עיי"ש ברש"י ד"ה טמא, כ) לקמן עו., ל) עיין תוס' לעיל כז. ד"ה ונוצה, מ) [זבחים מט:].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מידי וכו' אפי' ליקח יפת תואר:

הגהות וציונים

א] [בערוך איתא לאיי ומפרש דלשון יון הוא ע"ש] (גליון): ב] צ"ל של מטוה נוצה (ותיבת "של" מיותר, מהרש"ל דפו"ר): ג] בכת"י מכוונים: ד] בכת"י כי: ה] בדפו"י איתא גזירה שוה זו ב' תיבות והגיה המהרש"ל (דפו"ר) כלפנינו "משני" אולם שם במהרש"ל ליתא תיבת "זו" ולכאורה מחקו: ו] שמנחת בו דדיה (דפו"י): ז] נראה דיש להוסיף לקבל כתיתין: ח] על פי מהר"ם: ט] עי' תוס' ב"ק כה ע"ב ד"ה ש"מ מה שתירץ בזה: י] צ"ל ולא בה ובחברתה:

ליקוטי רש"י

קילקלי. לינגל"ש לקשור האוכף בחגורת החמור. חבק. פוטרי"ל וגרמי לכינה הן [רשב"ם ב"ב עח.]. לינגל"א לאסור בו סוס [לעיל נז.]. למידין ואין משיבין. ואפילו יש להשיב [נדה כב:]. בכל טמא נפש. במי שנטמא במת [ויקרא כב, ד]. אצעדה. אלו צמידים של רגל. וצמיד. של יד. וכומז. דפוס של בית הרחם לכפר על הרהור הלב של בנות מדין [במדבר לא, נ]. דפוס של בית הרחם. כלי זהב הוא נתון כנגד אותו מקום לאשה ורבותינו פירשו שם כומז כאן מקום זמה [שמות לה, כב]. שהיו עושין לבנותיהן ונוקבין כתלי בית הרחם כדרך שנוקבין את האזנים ומוסבין אותו כדי שלא יזדקקו להן זכרים [ברכות כד.]. על פקודי החיל. ממונים על החיל [במדבר שם, יד].

תורה אור השלם

א) וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל כְּלִי עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל כְּלִי אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר: [ויקרא יא, לב]

ב) וְכָל בֶּגֶד וְכָל כְּלִי עוֹר וְכָל מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל כְּלִי עֵץ תִּתְחַטָּאוּ: [במדבר לא, כ]

ג) אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע: [ויקרא כב, ד] ד) אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ אוֹ בְאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא לוֹ לְכֹל טֻמְאָתוֹ: [ויקרא כב, ה] ה) וְכָל בֶּגֶד וְכָל עוֹר אֲשֶׁר יִהְיֶה עָלָיו שִׁכְבַת זָרַע וְכֻבַּס בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: [ויקרא טו, יז] ו) וַנַּקְרֵב אֶת קָרְבַּן יְיָ אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְיָ: [במדבר לא, נ] ז) וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה: [במדבר לא, יד] ח) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נָשְׂאוּ אֶת רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ: [במדבר לא, מט]

ובמוך שהתקינה לנדתה. פ"ה בלאותו מקום שיבלע בו הדס ולא יטנפו בגדיה ול"נ דלא לגולי טינוף הוא ומשו' הוא כדאמר בפ"ק (דף יא:) דכל לגולי טינוף לא מטיב[1] ומשו' הוא לכן נ"ל שלא יפול על בשרה ותיבש עליה וגמלא מגערה:

ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת. פירש הר"ר פורת גזירה משום שמיקת שממיס כיון דלרפואה הוא ול"נ דאם כן אם נפל אמאי לא תחזיר האמר בפרק בתרא דעירובין (דף קנ: ושם) ממזרין רטיה במקדש אבל לא במדינה וע"כ לא אסרינן להחזיר הרטיה אלא משום שמא ימרח והכא לא שייך מירוח דאין שייך מירוח אלא בדבר לח כגון רטיה אבל בפלפלין ובגלגלא לא שייך מירוח לכן נ"ל ובלבד שלא תתן לכתחלה מפני שנראה כמערמת להוליאה ולפירוש זה כל הך דלעיל מוך שבאזנה ושבסנדלה אסורין לתת לכתחלה וא"ת א"כ היכי שרו לקמן[2] פורפת על האצע או על האגוז והא נראה כמערמת וי"ל דהתם מיכר הדבר והכל יודעין דלכך צריכה ולית שום משמש אבל בדבר שהיא נותנת בתוך פיה אינם יודעין למה היא נותנת:

ובלבד שלא תצא זקנה בשל ילדה וילדה בשל זקנה.

כך היא עיקר הגירסא והשתא פריך שפיר בשלמא זקנה בשל ילדה שבא הוא לה פירוש ומשום הכי אינטריך לאשמעינן שלא תצא דאפילו הכי מחכו עלה אלא ילדה בשל זקנה אמאי גנאי הוא לה איידי דתנא זקנה בשל ילדה תנא נמי ילדה בשל זקנה: בכבול ובפאה נכרית לחצר: אמר רב כל[3] שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו לחצר[4] חוץ מכבול ופאה נכרית רבי עניני בר ששון משמיה דר' ישמעאל[5] אמר הכל ככבול תנן בכבול ובפאה נכרית לחצר בשלמא לרב ניחא אלא לרבי עניני בר ששון קשיא רבי עניני בר ששון משמיה דמאן קאמר ליה משמיה דר' ישמעאל בר יוסי רבי ישמעאל בר יוסי תנא הוא ופליג ורב מאי שנא הני אמר עולא כדי שלא תתגנה על בעלה כדתניא[6] והדוה בנדתה זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקום ולא תתקשט בבגדי צבעונין עד שבא ר"ע ולימד[7] אם כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה אלא מה ת"ל והדוה בנדתה[8] בנדתה תהא עד שתבא במים[9] אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור[10] תנן ולא בזוג אע"פ שפקוק ותניא אידך[11] פוקק לה זוג בצוארה ומטייל עמה[12] בחצר תנאי היא דתניא

שוטחן

שזנו עיניהם מן הערוה אמר רב ששת[13] מפני מה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים לומר לך כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה: **מתני'**[14] יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חבירתה בין משל בהמה ובטוטפת ובסרביטין[15] בזמן שהן תפורין בכבול ובפאה נכרית לחצר במוך שבאזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה בפילפל ובגלגל[16] מלח וכל דבר שניתן[17] לתוך פיה ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר שן תותבת שן של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרים: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן דידה משום דלא מאים אבל חבירתה דמאים אימא לא ואי אשמעינן דחבירתה דבת מינה הוא אבל דבהמה לאו בר מינה הוא אימא לא צריכא תנא[18] ובלבד שלא תצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה[19] בשלמא זקנה בשל ילדה שבח הוא לה[20] אלא ילדה בשל זקנה אמאי גנאי הוא לה איידי דתנא זקנה בשל ילדה תנא נמי ילדה בשל זקנה: בכבול ובפאה נכרית לחצר: אמר רב כל[21] שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו לחצר[22] חוץ מכבול ופאה נכרית רבי עניני בר ששון משמיה דר' ישמעאל[23] אמר הכל ככבול תנן בכבול ובפאה נכרית לחצר בשלמא לרב ניחא אלא לרבי עניני בר ששון קשיא רבי עניני בר ששון משמיה דמאן קאמר ליה משמיה דר' ישמעאל בר יוסי רבי ישמעאל בר יוסי תנא הוא ופליג ורב מאי שנא הני אמר עולא כדי שלא תתגנה על בעלה כדתניא[24] והדוה בנדתה זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקום ולא תתקשט בבגדי צבעונין עד שבא ר"ע ולימד[25] אם כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה אלא מה ת"ל והדוה בנדתה[26] בנדתה תהא עד שתבא במים[27] אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור[28] תנן ולא בזוג אע"פ שפקוק ותניא אידך[29] פוקק לה זוג בצוארה ומטייל עמה[30] בחצר תנאי היא דתניא

מתני' יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חבירתה בין משל בהמה ובטוטפת ובסרביטין[31] בזמן שהן תפורין בכבול ובפאה נכרית לחצר במוך שבאזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה בפילפל ובגלגל[32] מלח וכל דבר שניתן[33] לתוך פיה ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר שן תותבת שן של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרים: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן דידה משום דלא מאים אבל חבירתה דמאים אימא לא ואי אשמעינן דחבירתה דבת מינה הוא אבל דבהמה לאו בר מינה הוא אימא לא צריכא תנא[34] ובלבד שלא תצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה[35] בשלמא זקנה בשל ילדה שבח הוא לה[36] אלא ילדה בשל זקנה אמאי גנאי הוא לה איידי דתנא זקנה בשל ילדה תנא נמי ילדה בשל זקנה: בכבול ובפאה נכרית לחצר: אמר רב כל[37] שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו לחצר[38] חוץ מכבול ופאה נכרית רבי עניני בר ששון משמיה דר' ישמעאל[39] אמר הכל ככבול תנן בכבול ובפאה נכרית לחצר בשלמא לרב ניחא אלא לרבי עניני בר ששון קשיא רבי עניני בר ששון משמיה דמאן קאמר ליה משמיה דר' ישמעאל בר יוסי רבי ישמעאל בר יוסי תנא הוא ופליג ורב מאי שנא הני אמר עולא כדי שלא תתגנה על בעלה כדתניא[40] והדוה בנדתה זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקום ולא תתקשט בבגדי צבעונין עד שבא ר"ע ולימד[41] אם כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה אלא מה ת"ל והדוה בנדתה[42] בנדתה תהא עד שתבא במים[43] אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור[44] תנן ולא בזוג אע"פ שפקוק ותניא אידך[45] פוקק לה זוג בצוארה ומטייל עמה[46] בחצר תנאי היא דתניא

שוטחן

לאיסורא גרשה דמתניתין מכלל דטולהו אף לחצר באיסוריהו קיימי: בדי שלא תתגנה. המירו לה קצת קישוטים הנאים: כדתניא. דמשו רבנן להכי: בנדתה. היו דורשין הראשונים כמשמעו כדבר המעודה ומרחיקה[47] מבעלה: שלא תכחול. עייה: ולא תפקום. [48] שרק על פניה טיינפא"ל בלע"ז והוא אדום: תהא בנדתה. בטומאתה: עד שתבא במים. לטבול ואע"פ שעברו ז' שלה ופסק מעיינה: כל שאסרו חכמים משום מראית העין. שלא יתאדומו באיסור כגון שריון וקסדא ומגפיים[49] או לא יקשור גמליס זה בזה דמיחזי כאזל לחיגגא[50]: ולא בזוג אע"פ שהוא פקוק. ואינו מוליד קול לא תנא בהמה בו וטעמא פריסנא בפ' במה בהמה (לעיל דף מד:) משום דמיחזי כאזל לחיגגא: ותניא. בברייתא דבחצר דליכא מראית העין מותר:

שוטחן

מרלות תכשיטיהן וטבעותיהן ומש"ה מותרות לצאת בהן ופוף דבר אמרו הקדמונים דמותרות לצאת בהן דמוטב יהו שוגגות ואל יהו מזידות:

אמר

אסור. במקום שאין אדם רואה אסרוהו [ע"ז יב.]. בזוג. אישקליט"א. אף על פי. שהלבו פקוק במוכין שאין העינבל שלו מקשקש להשמיע קול. פקוקו. פתוח [לעיל נד:]. פוקק לה זוג. אבל כשאינו פקוק אפילו מחבר לא תצא מפני שהעינבל שבמוכה מקשקש ומוליד קול לכך פוקק בגמר או במוכין שלא יקשקש העינבל שבתוכה. זוג. אישקלי"ט. עינבל. בגדי"ל. ומטייל. מלאתו זוג בחבר אבל לא תצא בו לרשות הרבים כדמפרש לקמן בפרקין (נד:) דמיחזי כאזל לחיגגא [שם נג.].

עין משפט נר מצוה

נט א מיי' פכ"ז מהל' איסורי ביאה הלכה ב סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כז סעיף ז:
ם ב מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שג סעיף יד:
סא ג מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף טו:
סב ד מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יד:
סג ה מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף יח:
סד ו מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלכה יט סמג לאוין קיז טוש"ע י"ד סימן קלה סעיף ט:
סה ז מיי' פ"ל שם הלכה ג ופי"ח הלכה טז סמג שם טוש"ע שם סעי' ז וסי' קלז סעי' ז:

רבינו חננאל

מתני' יוצאה אשה בחוטי שיער כו'. אמר [רב] כל שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו אפילו לחצר חוץ מכבול ופאה נכרית כדי שלא תתגנה על בעלה והלכתא כוותיה דרב ואע"ג דאמרינן ר' ישמעאל ב"ר יוסי תנא הוא ופליג לית הלכתא כוותיה. אמר רב יהודה אמר רב בכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור. ואקשינן עליה תנן בפרקין דקמי דין תנן לא בזוג אע"פ שהוא פקוק וחניא פוקקין לה זוג ומטיילתא בחצר. ומשני תנאי היא דתניא מי שנשורו כליו

ליקוטי רש"י

תכשיטין שבחוץ. אלעזר ואמר הן כמאן אוזן על כפרת הכהנים עגילים שבמקלו בגנות מדין [ברכות כד.]. בזמן שהן תפורין. עם הבגדים שקורין שקופי"ל כי' ליכא למיקם לאמווי שאינה נוטלת הבגדים מלאסה בגדות הרבים שמגלה כל שערה [לעיל נז:]. פיאה נכרית. גדיל של שערות דנלגמא שעשין לנוי [סנהדרין קיב.]. לגילות היו נשים כשהגרן מוטעו לקשור שיער נשים נכריות לשפגרן והוא פיאה נכרית. פיאה. קליעה [ערכין ז:]. שן תותבת. שנפלה שיניה והוציאה שן אחר באותו המקום [נדרים סו:]. שלא תכחול. כוחלת. נותנת כחול בין עיניה כדי שדומות נאים. ולא תפקום. פוקסת. מחלקת שערה לכאן ולכאן [מו"ק ט. ע"ש בתוס']. פוקסת. מעבדת שרק על פניה [כתובות ד: ע"ש בתוס']. יש מרבותי אומרים מתקנת שערה בתקרק או בדדי' ויש שמפרשין טהה כמין בגד על פניה וכשוטלו מאדיה הבשר [לקמן צד: ע"ש בתוס']. בנדתה תהא. ועד שתבא במים לטבילה היא בנדתה דמרבינן מתהיה בנדתה בהתיה תהא עד שתבא במים בתורת כהנים [לעיל יג:]. כל מקום שאסרו חכמים. דבר המותר ואסרוהו מפני מראית העין שהרגילו אדם בדבר עבירה. אפילו בחדרי חדרים אבל כשאינו פקוק אפילו

מסורת הש"ס עם הוספות

מ) גרסה כד., ב) [לעיל נז:], ג) [עי' תוס' מנחות לו: ד"ה אי קסבר], ד) נקמן קמו: פילס ט. ע"ז יב:, ה) לעיל נד:, ו) לעיל דף נג., ז) נז. (במשנה), ח) עיין תוס' לעיל נז: ד"ה אי כבלא, ט) סה., י) לעיל מו:, כ) עי' לקמן לד: רש"י ד"ה וכן הפוקקת ומע"ק ט: תוס' ד"ה פוקקת, ל) לעיל ס., מ) לעיל נד., נ) דף סה., ס) [עי' תוס' ממנחות לו: ד"ה מ"], ע) הוא בעל ספר התרומה ועי"ש שיטתו בסימן רלט.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ר' עניני כו' אין להחמיר בברמלית. עי' כתוס' דף ז ע"א תוס' ד"ה ממון:

תורת אור השלם

א) וְהָדְוָה בְּנִדָּתָהּ וְהָזִּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה: [ויקרא טו, לג]

הגהות וציונים

מ) במשנה שבמשניות ובספנבוסין: ב) [גיר' הערוך (ערך גרגר) ובגרגר וכן איתא במשנה שבמשניות] (גליון): ג) שם וכבל דבר שתתן: ד) כת"י זקנה בשל ילדה וילדה בשל זקנה (וכ"ה ברש"י ובמגיד משנה הלי שבת פי"ט ה"ט ועיין תוס'): ה) בס"י הגיר' ואתיא לאחוויי (גליון) המהרש"ל והמהר"ם מחקו תיבות אלו ע"פ שיטת רש"י ותוס' בסוגיין אבל הבית יוסף בסימן ש"ג (עמוד רסה ד"ה אבל הרמב"ם מהדו' הדרת קודש) העתיק כגירסא הישנה ועי"ש שביאר תיבות אלו. ועי"ש גם בדרישה סק"ג: ו) [צ"ל דר' ישמעאל בר' יוסי] (גליון): ז) [ס"א עלה] (גליון) כ"ה במהר"ם: ח) כת"י ומטיילת עמו וכ"ה לעיל נג ע"א: ט) בדפו"ר איתא על שנסתכלו באה וברש"י בברכות איתא על שנסתכלו בבנות מדין: י) יש להוסיף של אדם אחר (דבש תמר) וכ"ה בנמוק"י: כ) ברש"י שבריש ומורחקת: ל) עיין בר"ן שלשונו מדוקדק יותר בזה (הגהות בן אריה) ועיין מלא הרועים דכוונת התוס' למסקנת הגמרא שם ע"ש:

שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם רבי אליעזר ורבי שמעון אוסרין: ובמוך שבאזנה: תני רמי בר יחזקאל והוא שקשור באזנה: ובמוך שבסנדלה: תני רמי בר יחזקאל והוא שקשור לה בסנדלה: ובמוך שהתקינה לה לנדתה: סבר רמי בר חמא למימר והוא שקשורה לה בין יריכותיה אמר רבא אע"פ שאינו קשור לה כיון דמאים לא אתיא לאיתויי בעא מיניה רבי ירמיה מרבי אבא עשתה להי בית יד מהו א"ל מותר איתמר [נמי] אמר רב נחמן בר אושעיא א"ר יוחנן עשתה לה בית יד מותר רבי יוחנן נפיק בהו לבי מדרשא וחלוקין עליו חבריו רבי ינאי נפיק בהו לכרמלית וחלוקין עליו כל דורו והתני רמי בר יחזקאל והוא שקשור לה באזנה לא קשיא הא דמיהדק הא דלא מיהדק: בפלפל ובגלגל מלח: פלפל לריח הפה גלגל מלח לדורשיני: וכל דבר שנותנת לתוך פיה: זנגבילא אי נמי דרצונא: שן תותבת שן של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרין: א"ר זירא לא שנו אלא של זהב אבל בשל כסף דברי הכל מותר תניא נמי הכי בשל כסף ד"ה מותר של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרין אמר אביי רבי ור' אליעזר ור' שמעון בן אלעזר כולהו סבירא להו דכל מידי דמיגניא ביה לא אתיא לאחויי רבי הא דאמרן ר' אליעזר דתניא ר' אליעזר פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון ר' שמעון בן אלעזר דתניא כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר כל שהוא למטה מן הסבכה יוצאה בו למעלה מן הסבכה אינה יוצאה בו:

מתני' יוצאה בסלע שעל הצינית הבנות קטנות יוצאות בחוטין ואפי' בקיסמין שבאזניהם ערביות יוצאות רעולות ומדיות פרופות וכל אדם אלא שדברו חכמים בהוה פורפת על האבן ועל האגוז ועל המטבע ובלבד שלא תפרוף לכתחלה בשבת:

גמ' מאי צינית בת ארעא ומאי שנא סלע אילימא כל מידי דאקושא מעלי לה ליעבד לה חספא אלא משום שוכתא ליעבד לה טסא אלא משום צורתא ליעבד לה פולסא אמר אביי שמע מינה כולהו מעלין לה: הבנות יוצאות בחוטין: אבוה דשמואל לא שביק להו לבנתיה דנפקי בחוטין ולא שביק להו גניאן גבי הדדי ועביד להו מקואות ביומי ניסן ומפצי ביומי תשרי לא שביק להו יוצאות בחוטין והאנן תנן הבנות יוצאות בחוטין בנתיה דאבוה דשמואל דצבעונין הוו לא שביק להו גניאן גבי הדדי לימא מסייע ליה לרב הונא דאמר ר"ה נשים המסוללות זו בזו פסולות

רש"י

שוטחן בחמה. מי שנשרו כליו בדרך במי גשמים: אבל לא כנגד העם. שלא יאמרו כבסן בשבת האי תנא סבר דמידי דמשום מראית העין מותר בחדרים: אוסרין. כרב: עשתה לו בית יד. למוך שבאותו מקום מהו למיסריה דילמא שקלה וממטא לה בידים דלא מאיס לאוחזה בבית יד שלה: עשתה לו בית יד מותר. דלא אמרינן לא מאיס אלא אפילו בבית יד מאיס: רבי יוחנן נפיק ביה לבי מדרשא. במוך שבאזנו שהיה זקן והיתה לו צואת האוזן מרובה: וחלוקין עליו חבריו. מפני שלא היה קשור באזנו והוא יוצא בו לרה"ר: הא דמיהדק. דר' יוחנן היה תוחב באזנו יפה ומהדק ולא בעי קשירה ודרמי בר יחזקאל דלא מיהדק. ל"א מתלמידי רבינו הלוי דרבי יוחנן קשור הוה ובית מדרשו סמוך לביתו הוה ולא היתה רה"ר מפסקת: והא תני רמי והוא שקשור כו'. וכי קשור מיהא אפילו לרה"ר מותר ואמאי קאמר לבי מדרשו ולא קאמר לרשות הרבים ומשני דר' יוחנן קשור ולא מיהדק הקשר. ולשון ראשון מיושב מזה: לדורשיני. לחולי השיניים: זנגבילא. גינזירו: דרצונא. קנמון: לא שנו. דחכמים אוסרין אלא של זהב שמשונה במראה משאר שיניים ודילמא מבזו לה ושקלה לה בידה וממטיא: אבל של כסף. שדומה לשאר השיניים דברי הכל מותר לשון רבותי. ולי נראה טעמא דשל זהב משום דחשיבא ואתי' לאחווי לכך אסור אבל של כסף לא חשיבא ולא אתי' לאחווי. וללשון רבותי קשיא לי הא דקאמר אביי רבי ור"ש בן אלעזר כו' ואי טעמא דרבנן משום דחייכי עלה הוא מאי שנא רבי (א) דקשביק ליה רבנן נמי לאו לאחווי חיישי ויש לתרץ לרבנן מיסר קאסרי מכל מקום ורבי מתיר דקסבר לא חייכו עלה ולא שלפא להו ומיהו ה"ל למיחש דלמא שלפא לה משום אחווי אלא לא שלפא משום דלאי מחוי לה גנותא היא: רבי הא דאמרן. דלא חייש דילמא שלפא: פוטר בכובלת. ואוקימנא דהאי פוטר מותר לכתחילה הוא ואמר טעמא מאן דרכה למיפק בכובלת אשה שריחה רע ולא שלפא ומחויא גנותה: למטה מן הסבכה. כגון כיפה של צמר: יוצאה בה. דלא חיישינן דילמא שלפא ומחויא דמיגלי שערה ומגניא בה שהסבכה נוי הוא לשער: מתני' סלע. מטבע הוא: צינית. מפרש בגמ': הבנות קטנות. שמנקבות אזניהם ואין עושין נזמים עד שיגדלו ונותנין חוטין או קסמים באזניהם שלא יסתמו אזניהם לוי"ה: ואפילו. רבותא קאמר דלאו ג' דלאו תכשיט נוי הוא אורחא בהכי ולא משאוי הוא. ויש מפרשין חוטין שקולעת בהן שערה דאסרינן לגדולה בריש פרקין התם משום דשכיחא בהו טבילה אבל קטנות דלא שכיחא בהו טבילה שרי. ולשון ראשון הגון מזה חדא דקטנות נמי צריכות טבילה לטומאת מגע משום טהרות ואף נדות נמי שכיחות בהו כדתניא (נדה דף לב.) מעשה שהיה והטבילוה קודם לאמה ועוד מדקתני אפי' בקיסמין איכא למישמע דחוטין נמי אאזנים קיימי דאי חוטי הראש לא שייך למיתני אפי' בקסמין: ערביות. נשים ישראליות שבערב: יוצאות רעולות. דרך ערביות להיות מעוטפות ראשן ופניהם חוץ מן העינים וקרי לה בלשון ערבי רעולות היינו הרעלות דכתיב גבי תכשיטי נשים בספר ישעיה (ג יט): מדיות. נשים ישראליות שבמדי: פרופות. שמעטפות בטלית ותולה הרצועה בשפתה האחת כנגד צוארה ובשפתה השנית כורכת אבן או אגוז וקושרת הרצועה בכרך ואין הטלית נופל מעליה: פורפת. כמו קרסים דמתרגמינן פורפין כל המחבר בגד לחבירו קרי פריפה: ובלבד שלא תפרוף לכתחלה בשבת. ובגמ' פריך והאמרת רישא פורפת: גמ' בת ארעא. מכה שהיא תחת פרסת הרגל וקושר בה סלע לרפואה: דאקושא. שהיא קשה ומגינה על המכה מקוצים ויתדות דרכים: שוכתא. ליחלוחית היוצא מן הכסף ובלע"ז רוי"ל ויפה למכה שוכתא כמו דשתך טפי דהלו מגילות (ב"מ דף כו.) ומשתכין כנחשת לתענית (דף ח.): ליעבד טסא. דכספא טיבעא למה לי אלא משום צורתא דטיבעא מעליא למכה ולאו שוכתא: ליעבד פולסא. עגול של עץ ויצור עליו: אמר אביי ש"מ. ממתני' דנקט סלע: כולהו בהדדי מעלו לה. ולהכי נקט סלע דאיתנהו לכולהו אקושא ושוכתא וצורתא: לא שביק להו לבנתיה כו'. מפרש לקמן טעמא דכולהו: גניאן גבי הדדי. לישן זו אצל זו בעודן בתולות: מקואות ביומי ניסן. של מים מכונסין או סמוך לנהר וממשיך לתוך מי הנהר וטובלות שם: ומפצי ביומי תשרי. שטובלות בפרת ומפני הטיט שלא יהא חלילה נותנות המפץ תחת רגליהן: דצבעונין. וחייש למישלף ואחויי: המסוללות. מתחככות משום תאות תשמיש: פסולות

תוספות

אמר רב כל מקום שאסרו חכמים כו'. י"מ דאין הלכה כרב מדתני בחולין (דף מא.) אין שוחטין לתוך גומא ברשות הרבים שלא יחקה האפיקורסים ובחצר מותר ומיהו אין זה ראיה דבחצר מותר דאף הרואה אותו אומר לנקר חצרו הוא צריך אבל בעלמא שאם יראה אדם הרואה יחשדנו אפילו בחדרי חדרים אסור:

ליעבד לה פולסא. פ"ה חתיכה של עץ ויצור עליה צורה ולפירושו (ב) ניחא מה שמקשים דבעלמא אמר מאי אסימון פולסא ופ"ה התם היינו דבר שאין עליו צורה וקשה דהכא משמע דפולסא הוא דבר שיש עליו צורה ולפירש"י ניחא דפירש ליעבד פולסא בלא צורה ויצור עליו הצורה אבל לפיר"ת קשה דפירש אסימון הוי של מתכת ויש עליו צורה אבל אינה חשובה ואינה יוצאה אם כן הכא מאי אירייא סלע אפילו אסימון ושמא י"ל דצורת סלע צריך:

ומפצי ביומי תשרי. פ"ה מפני הטיט שלא יהיה חלילה ונותנות המפץ תחת רגליהן ורבינו תם פירש שהיו נותנות מפצי זקופות שלא יראו אותן העולם ויתביישו מהם ולא יטבלו היטב:

פסולות

עין משפט נר מצוה

סו א ב ג ד מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה יא סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שג סעיף טו:
סז ה ו מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעי' יב:
סח ז מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע א"ח סימן שא סעיף כח:
סט ח מיי' שם הלכה יד סמג שם טוש"ע א"ח סימן שג סעיף כ:
ע ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף כא:
עא י מיי' פ"א מהל' מקואות הלכה יא טוש"ע י"ד סימן קלא סעיף לג לד:
עב כ מיי' פי"ט מהל' שבת הל' י סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שג סעיף כ:
עג ל מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה ח סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כ סעיף ב:

רבינו חננאל

שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם ור' אלעזר ורבי שמעון אוסרין ואיזהו דאמר כר' אלעזר ורבי שמעון: במוך שבאזנה. תני רמי [בר יחזקאל] והוא שקשור באזנה. ובמוך שבסנדלה. והוא שקשור בעקבה. במוך שהתקינה לנדתה. והוא שקשור בירכותיה ורבא אמר אע"פ שאינו קשור כיון דמאיס לה לא אתיא לאחווייה. אמר רבא עשתה לה בית יד מותר. פי' בית יד שעושה לידה שתכסה אותה כדי שתבדוק מוך לנדתה ולא תגע בו ולא תטנף בו. והא דאמר במוך שבאזנה ותני רמי בר יחזקאל והוא שקשור באזנה אוקמה במהדק ואי לא מהדק אסור: ושן תותבת של כסף דברי הכל מותר. ר' שמתיר בשל זהב ור' אלעזר שמתיר בצלוחית של פלייטון ור' שמעון בן אלעזר שמתיר בכל שהוא למטה מן הסבכה אלו כולן סבירא להו כל מידי דגנאי הוא לא אתא לאחווייה. והני שיטה נינהו ולית הלכתא כחד מינייהו: מתני' יוצאין בסלע שעל הצינית. סילעיא שיש עליה צורת מטבע ומעלא לצינית שהוא מכה תחת הרגל. ציניתא בת ארעא. הבנות יוצאות בחוטין אפילו בקסמים שבאזניהן. בנתיה דאבוה דשמואל תלתא גווני צבעונים הוו חוטי דידהו ולא שביק להו למיפק בהו סבר דילמא שלפא ומחויא לחברתה

ליקוטי רש"י

שוטחן בחמה. ליבשן [לקמן קמו: עי"ש עוד ובמסו"ש כאן]. מי שנשרו כליו בדרך במי גשמים שוטחן בחמה והן נוגבין מאליהן. אבל לא כנגד העם. שלא יאמרו כבסן בשבת אלמא מידי דמשום מראית העין מותר במקום צנוע [ביצה ט.]. שיחשדוהו שכבסן [לקמן שם]. בכובלת. מומרתא דפילון, קשר שקשור בו סם ששמו פילון וריחו ערב ובלע"ז בלסמ"ו ואשה שריחה רע טוענתו עליה [לעיל סב.]. בוטון שהנשים תולות בצואריהן של זהב או של כסף ונותן בו שמן שמעורב בו מין בושם ששמו פילון ודומה לעלי גפנים כדתניא בת"כ שלא יערב קימום במר מי גלובקיא בשמן עלי גפנים בפילון [גיטין סט:]. פלייטון. בלסמ"א משחא דאפרסמא [לעיל שם]. בושם שריחו נודף ואינו אפרסמון [סנהדרין קח. וע"ש במלוא הרועים]. רעולות. לניף שמלניפות כל פרצופיהם חוץ מגלגל העין ל"א והרעלות מיני סרבלים נאים להתעטף בהן ובל' משנה יש מדיות רעולות [תהלים ס, ה]. מעוטפין ודומה לו (ישעיה ג) הנטיפות והשרות והרעלות ובל' משנה שנינו מדיות רעולות מסכת שבת [נחום ב, ד]. בת ארעא וכו'. ומי שיש לו מכה בפיסת רגלו מתחת קושר מהם שם דמעליא ליה מלוה דידהו ואורחא דידהו כדאמרינן במסכת שבת [כתובות צג.]. פולסא. מחוסר צורה וקורין לו פלדו"ן [ב"מ מז: ועיין תוס' כאן]. ביומי ניסן. מקוה מים חיים [זוחלין] נובעים בבית ולא היה מניחן לטבול בנהרות [בכורות נה:]. מקוה מים מכונסין ואינן מניחן לטבול בזוחלין [ר"ן נדרים מ:]. ומפצי ביומי תשרי. שבתשרי מתמעטין הנהרות מן כל ימות השנה ומעלין טיט והיה נותן המפץ בקרקעית הנהר שלא יכנס הטיט ברגליהן ויהא חלילה [רש"י נדרים שם]. כשהיו טובלות בנהר ביומי תשרי הי' עושה להם מחצלות של קנים שקורין קלוי"ש ומשליכן לתוך המים ועומדות עליהן וטובלות לפי שבימי תשרי יש טיט רך בנהרות אבל שפתם ונושם שמא יעלה טיט למעלה על רגליהן ויהיה חוצץ [בכורות שם]. שטובלין בנהר שהזוחלין מרובין אבל מפני חלילת הטיט נותן מחצלות בנהר שעוברות עליהן [נדה שם]. בנהר היה נותן תחת כפות רגליהן משום טיט דלא ליהוי חלילה א"נ לצניעותא בעלמא והיה מניחן לטבול בנהר משום דביומי תשרי ליכא למיחש (לזוחלין) [לנוטפין] ומאי דקאמר ביומי ניסן מניסן ועד תשרי קאמר וכ"ש בימות הגשמים כך פירשו ואין הלשון נוח לי דהוה ליה למימר עביד להו מקוואות לבנתיה כולה שתא ומפצי ביומי תשרי לפיכך נ"ל דבנתיה דאבוה דשמואל בשמוא' בקטנות לא היו טובלות בנהר משום גנה אלא במקוואות שבבתיהן וביומי ניסן דרוית עלמא היו מתחילות לטבול בנהרות והיה מתקן להם אביהם שם בתחלת ניסן מקוואות שהיו טובלות בהן עד תשרי וביומי תשרי לא היה מצריכן למקוואות משום דליכא למיחש לנוטפין ולפיכך היה מתקן להן מפצי וכשעוברין ימי תשרי כבר היו חוזרות לטבול בבתיהם משום גנה [ר"ן נדרים שם]. המסוללות. לכך תשמיש זכר ונקבה משפשפות נקבתן זו לזו וכן המסוללת בבנה קטן לסנהדרין (סט:) [יבמות עו.].

מסורת הש"ס עם הוספות

א) ביצה דף ט. [לקמן קמו:], ב) [לעיל סב. תוספתא פ"ה ע"ש], ג) [לעיל נז:], ד) [נדרים מ:] בכורות נה: נדה סז., ה) יבמות עו., ו) [עיין תוספות לקמן קמו: ד"ה מי שנשרו ותוספות ביצה ט: ד"ה מי. שהשיגו על פרש"י דהכא אבל לקמן קמו: במשנה ובביצה ט: עולה פירושו כפירוש תוספות וביצה ט. פרש"י כדהכא], ז) עיין נדרים סו: (בן אריה), ח) שמות כו ו, ט) [ב"מ מז:], י) [וע"ע תוס' נדה סז: ד"ה אשה].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל של כסף וכו' ומאי שנא רבי דקא שרי ליה משום דלא אתיא לאחוויי רבנן נמי: (ב) תוס' ד"ה ליעבד וכו' ולפירושו. נ"ב ובתוס' פ' בכל מערבין דף לא ע"ב כתבו בענין אחר ע"ש בד"ה שפלאו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אמר רב וכו' מדתני בחולין. ראיה זו כתבו תוספות בחולין בשם ירושלמי:

הגהות וציונים

א] [צ"ל אלעזר] (גליון): ב] גירסת הרי"ף והרא"ש בעקיבה: ג] כת"י לו (וכן להלן עשתה לו וכ"ה בראשונים, ונכון, דק"ס): ד] כ"ה במהר"ם: ה] [גיר' הערוך ערך דר ה' לדור שיני ע"ש] (גליון): ו] עיין רש"ש לעיל סב ע"א דצ"ל בכל הסוגיא רבי אלעזר: ז] רש"י גורס כולהו בהדדי מעלו לה: ס] בגמ' הגירסא בהו ועיין קרבן נתנאל (סימן י"ד אות י'): ע] יש להוסיף ומקשי, והכל דבור אחד (באה"מ): י] שמנקבין אזניהם ואין עושין להם נזמים וכו' שלא יסתמו נקבי אזניהם (כ"ה ברש"י שברי"ף): כ] עיין בהגר"צ לעיל נט ע"ב אות ח: ל] עי' הגר"מ סופר בילקוט מפרשים:

הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה